

agencija koja provodi istrage u BiH naziva SIPA, po Viliću je

čak i učestvovao u istraživanju za sve prislušku ponovo ne ožive. Ministar Mektić reći će kako mu kolege iz Vi-

ve stranke o tome kako SDA jeste za smjenu Zupca? Da li će Izetbegović u Beogradu reći kako

neke stvari moraju popravljati. Kod nas ih je, nažalost, mnogo, mnogo više.

Tragovima naših komšija... odlazi u svijet

ANISA I RIFET, NOVA 'GENERACIJA SJEĆANJA'

Knjiga razmiče mnoge velove, a o njenoj vrijednosti možda najbolje svjedoči komentar dr. Eliezara Pape

Ovih dana iz Sarajeva, a na adresu mnogih svjetskih biblioteka i institucija, odlazi zaista jedinstvena monografija: Tragovima naših komšija: Jevreji u Bosni i Hercegovini i holokaust, čiji su autori Anisa Hasanhodžić i Rifet Rustemović.

To dvoje mladih istoričara živi u Austriji, a Anisa radi u Akademiji nauka te države čije je Ministarstvo za obrazovanje, umjetnost i kulturu od decembra 2013. do aprila 2015. godine, uz pomoć programa Evropske unije "Evropa za građane", doprinijelo nastanku ovog vrijednog rada. Profesorica dr. Heidemarie Uhl, direktorka projekta, tvrdi, to je proizvod nove 'generacije sjećanja'

Cijeli svijet

Otkrivajući zaboravljenu i nepoznatu historiju jevrejskih zajednica u petnaest gradova BiH uz prikaz jevrejske materijalne i nematerijalne kulture i naslijeda, gotovo potpuno uništenih holokaustom, knjiga prati evropske trendove, dajući novu dimenziju društvenom kulturnom sjećanju u BiH, Balkanu i u EU", ka-

že dr. Uhl. Mi bismo dodali, i u cijelom svijetu. Jer, do takvih podataka su došli i autori, preživjele porodice Jevreja iz Bosne i Hercegovine su, kao posljedica holokausta, naselili svaki kutak planete, a o njihovom kretanju nakon odlaska iz BiH jako malo se znalo, pa i o pojedinačnim im sudbinama.

Knjiga razmiče mnoge velove, a o njenoj vrijednosti možda najbolje svjedoči komentar dr. Eliezara Pape, nerezidentnog rabina Jevrejske zajednice u BiH, koji je autorma, kada su mu zahvaljivali za njegov doprinos nastanku knjige, rekao da su oni svoj dug prema njemu višestruko vratili.

"Tragovima naših komšija..." nije samo priča o Jevrejima. To je ozbiljna naučna studija o ukupnom životu u pomenutih 15 gradova BiH, koji bi, da nije ovakvih djela, ostao potpuno nepoznat, posebno mlađim generacijama.

Ovaj projekt austrijsko ministarstvo uvrstilo je na listu najboljih u programu "Evropa za građane", i to u periodu od pet godina zaključno

Foto: Senad GUBELJ

sa 2013., što je Anisi i Rifetu velika preporuka za buduća istraživanja. Očito je da će se uskoro 'zaroviti' u arhive kako bi istraživali migracijska gibanja Nijemaca izvan Njemačke, tačnije, u zemljama regije.

No, podaci o mnogim jevrejskim porodicama do kojih su došli i njihove fotografije, njih dvoje neće još dugo ostaviti po strani. Ne samo zato što se već javljaju osobe, koje novim informacijama 'dopisuju' drugo izdanje knjige, nego autori, na njihovu veliku radost, dobivaju po-

zive mnogih Jevreja iz svijeta, koji žele da im lično zahvale na velikom uloženom trudu.

Nas nikada ne napuštaju

Postoji čak i mogućnost da "Tragovima naših komšija" bude prezentirana i u Izraelu, u Negevu, u Centru za sefardsku kulturu, a kakov interes vlada za ovu knjigu najbolje svjedoči podatak da je njen izdanje na bosanskom (500 primjeraka), gotovo planulo, a i od 500 primjeraka na engleskom nije osta-

Bosansko i englesko izdanje knjige

lo još mnogo nepodijeljenih. Jer, knjiga se, što je dio projekta, ne prodaje, nego daruje onima koji žele nešto više saznati o kulturnom sjećanju na holokaust, a to sjećanje je, kako ističe i dr. Uhl u predgovoru, krajem 20. stoljeća porodilo novu perspektivu, s fokusom na pitanje: kako je bilo moguće da u evropskim društvima milioni ljudi budu proganjani, zatvarani i ubijani?

Ovo je pitanje, a nakon agresije na BiH, svakako još aktuelnije, ono je i naša rana, na koju se, nažalost, stalno stavljaju. "Tragovima naših komšija", svjedočeći o snazi dokumentiranog sjećanja, izaziva osmijeh jer dokazuje da zlo, pa ni smrt sama, nikada ne može kazati posljednju riječ. Govori o tome i njihova posveta: "Onima čije duše tijela njihova napuštaju, ali nas nikada..."

Edina KAMENICA